

Bloeyendael bulletin

november 2025

Vooruit

Baggeren

Excursie stadsnatuur

Hoornaars voor cocktailparty's

Het begon in Zeezicht

Leuke dagen in de Heemtuin

Zusterparken

Bij de Buren: Napata

Jubileum

Vóóruit!

Oudere mensen (ook bij Bloeyendael) hebben soms de neiging terug te kijken, herinneringen op te diepen. Bloeyendael staat komend jaar stil bij haar 50-jarig bestaan en de Stichting bestaat 35 jaar. Een ideaal moment om terug te kijken. Dat gaat ook zeker gebeuren. Maar we willen bij de viering van het jubileum toch vooral vooruitkijken: hoe stellen we de volgende 50 jaar Bloeyendael veilig, met de ervaringen van de afgelopen 50 jaar goed in ons geheugen; terugkijken gericht op de toekomst! Lees de bijdrage over het jubileum!

Soms hebben we wat minder vrijwilligers, maar het werk blijft; dus schaffen we nieuw elektrisch gereedschap aan. Het Cultuurfonds (www.cultuurfonds.nl) financierde de helft van de kosten van de aanschaf van een elektrische kantenmaaier, ongeveer € 950. Er wordt ook een elektrische kettingzaag aangeschaft; naar mogelijke donoren wordt nog gezocht. Met dit gereedschap kunnen de vrijwilligers van de donderdaggploeg het

vele, vaak zware werk naar behoren blijven uitvoeren; een 'stap vooruit'.

Nog een, wat minder vanzelfsprekende, 'stap vooruit' is het opheffen van de imkerij. Nadat Theo de Ronde stopte, nam Aaron van Randerdaad de imkerij over. Hij verving veel oude spullen van Theo en plaatste een tiental nieuwe bijenkasten. Nieuwe inzichten laten zien dat deze bijen een flinke bedreiging voor de 'wilde' bijen vormen. Daarom vindt het bestuur dat de imkerij op den duur zou moeten stoppen. Na een 'ongelukje' met een bijenzwerm die mensen in de heemtuin aanviel, hebben we aangegeven dat bijen in de, door vrijwilligers en bezoekers bezochte, heemtuin misschien ook om die reden minder wenselijk zijn. Aaron heeft toen besloten zijn bijenvolken definitief te verplaatsen naar het terrein van de ASR, vlakbij. En zo komt er na vele jaren een einde aan de imkerij van Bloeyendael. Voor onze wijze van natuurbeheer in Bloeyendael is dat 'een stap vooruit'. Aaron blijft de honing van de bijen overigens wel in het Paviljoen aanbieden. Lees 'hieromheen' de bijdrage over hoornaars en de 'Belevenissen uit de Heemtuin'.

Verder in dit bulletin ook het fenomeen 'Zusterparken' en een excursie in de stadsnatuur. Lees ook het mooie dubbelinterview met vrijwilligers. En er zijn weer burens bezocht. Het nabijgelegen Soedanese restaurant Napata. Dit restaurant verzorgde op de vrijwilligersdag de catering.

Piet van Ommeren, voorzitter

REDACTIE
Nora de Groen, Jan Heijmans
FOTOGRAFIE
Nora de Groen, Jan Heijmans, Jacqueline Kösters,
Paul Brasse, Titia Kant, Pieter de Kruiff
VORMGEVING
Karel Meijer, Utrecht
DRUK
DrukZo (www.drukzo.nl)
LOGO
Illustratie Dick Bruna © copyright Mercis bv, 1991

Baggeren in Bloeyendael

Dit najaar gaat er weer gebaggerd worden in het park. Deze actie komt elke zes à zeven jaar terug en geeft altijd reuring en discussie over 'waarom' en 'kan het niet anders?' Daarom een stukje uitleg over nut en noodzaak.

Baggeren is noodzakelijk om het organisch materiaal uit de waterpartijen te verwijderen. De laag organisch materiaal ontstaat doordat het blad dat in de waterpartijen valt naar de bodem zakt en daar gaat verteren naar slib. "Als je maar lang genoeg wacht wordt het veen, maar dan heb je geen waterpartij meer, dus dat is geen oplossing. Het nadeel van dit rottings-

proces is dat de aanwezige zuurstof in het water deels wordt verbruikt en daarom niet meer beschikbaar is voor een gezond ecosysteem in de waterpartij. Baggeren is dus noodzakelijk om de waterkwaliteit op peil te houden.

Het baggeren wordt uitgevoerd door de firma Scholman, in opdracht van de gemeente. Met de gemeente zijn wij van mening dat de baggerspecie moet worden afgevoerd. Dat is noodzakelijk omdat het organisch materiaal zorgt voor verrijking van de bodem en dat willen we tegengaan. Wij hebben als beheerders met de gemeente en Scholman om de tafel gezeten om te bespreken hoe de werkzaamheden met zo min mogelijk hinder en schade kunnen worden uitgevoerd. Daarbij is afgesproken dat de bagger zoveel mogelijk met duwbootjes naar de laadplekken wordt geduwd. Deze bootjes worden voortbewogen door kabels en lieren. Op de laadplek wordt de bagger met een kraan in de kipper geladen. Deze kipper, voortbewogen door een trekker, zorgt voor de afvoer van de bagger naar een stortlocatie buiten het park. Voor de toegankelijkheid van het materieel worden rijplaten aangebracht op de paden, waarbij de transportroute zo kort mogelijk wordt gehouden. Er worden twee hoofdroutes ingericht. Eén van de Gali-

Lees verder op pagina 4

Vervolg van pagina 3

leilaan tot de derde sloot richting paviljoen en één vanaf de grote brug tot de Grote Weide.

De uitvoering vindt plaats van week 40 tot 48. Dit is vanzelfsprekend onder voorbehoud van weersomstandigheden en uitloop op andere plaatsen.

Een uitzondering op dit mechanisch baggerwerk is de heemtuin. Op de foto wordt de sloot uitgebaggerd met een baggeremmer door de ons welbekende boer Dirk. Na indrogen van de bagger wordt deze met handkracht/kruiwagen afgevoerd naar een aan de Archimede-slaan te plaatsen container.

Jan Hartog

Excursie stadsnatuur

Op zaterdag 31 mei gingen tien vrijwilligers en donateurs van Bloeyendael op ontdekkingsstocht naar de natuur in de stad Utrecht, onder leiding van twee gidsen van de afdeling Stadsnatuur van IVN Vecht en Plassengebied. Een van deze gidsen was onze 'eigen' Titia Kan, ook vrijwilliger bij Bloeyendael.

Het was een zeer verrassende tocht door stegen en onbekende hofjes. Op allerlei onverwachte plekjes bleek toch natuur te vinden. Een voorbeeld van dit laatste zijn de straatputten waarin o.a. varens te vinden zijn zoals de tongvaren en de mannetjesvaren. Putten met een interessante flora zijn vaak gemerkt met een rode strip, zodat de gemeentereiniging hier rekening mee kan houden. Als je een volgende keer door de stad loopt, kijk dan eens in de putten en zeker als je daar een rode bindstrip op ziet! Een ander voorbeeld

zijn de vele fossielen die in de stenen van de eeuwenoude stoepen en huizen te vinden zijn.

Veel planten zijn aangepast aan het leven op muren. Er is vaak maar een klein beetje nodig voor een plant om zich op een muur te vestigen. Zo is er bijvoorbeeld muursla, muurleeuwenbek en muurfijnstraal. En als er eenmaal een begin is van plantengroei op een muur, volgen er meer planten. Zo zagen we o.a. ook vingerhoedskruid op een muur.

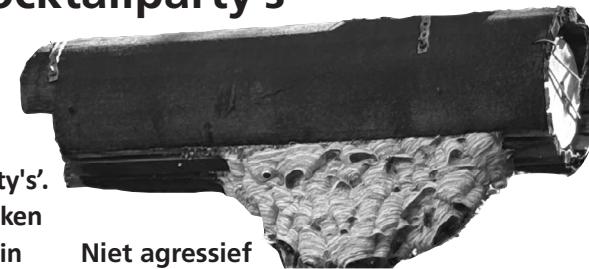
Volgens onze gidsen komen bijna alle planten die we in Bloeyendael hebben ook voor in de stad, de rietorchis uitgezonderd. Het was een zeer geslaagde excursie, we hadden tijd te kort en we gaan hem zeker nog een keer herhalen.

Jacqueline Kösters

Hoornaars voor cocktailparty's

Hoezee, we hebben een nestje Europese hoornaars in Bloeyendael! Tijd voor wat gezonde feitjes in dit 'Hoornaar-kennis-voor-cocktailparty's'. Geef toe, de meeste mensen schrikken al van een wesp en hebben in de tuin dan een insectenval hangen, gevuld met limonade (en vooral een slagveld aan dode vliegen, andere onschuldige insecten en wie weet een wesp).

Niet agressief

Europese hoornaars zijn – in tegenstelling tot wat dus weleens beweerd wordt – niet agressief. Hoornaars zoeken geen zoetheid bij mensen en hebben daar eigenlijk ook geen bemoeienis mee, behalve wanneer het onrustig wordt in de buurt van hun nest. Dan kunnen ze in de verdediging schieten. Dit is defensief gedrag, geen agressief gedrag.

Gelukkig vallen ze indringers dan bovendien meestal niet zonder waarschuwing aan: wanneer je het nest benadert, gaan ze eerst om je heen zoemen om te laten merken dat je ongewenst bent en vliegen eventueel tegen je aan als laatste waarschuwing (vóór het eventuele steken).

Dit alles geldt overigens ook voor de Aziatische hoornaar.

Een dier dat momenteel het meeste te lijden heeft onder al dat nieuws is vooralsnog niet zozeer de honingbij, maar -indirect- de Europese hoornaar... Welkom in Bloeyendael, nieuw nestje in een bijzonder toevluchtsoord!

Than van Nispen

Bron: <https://wespenstichting.nl/kenniscentrum/wespensoorten/europese-hoornaar>

Bij zo'n cocktailparty kan het een uitdaging blijken om een waarde-ring voor wespen bij te brengen, klein én groot (zoals een Hoornaar). Zeker als men wat (social) media heeft gezien, waarbij de Aziatische hoornaar verward wordt met de Aziatische reuzenhoornaar (Giant Hornet), deze neerzet als bijenvolken-verslindend-monster en bijbehorende drama en demonisatie is compleet. . .

Bedreiging voor de biodiversiteit?

De opkomst van de Aziatische hoornaar (in Nederland pas sinds 2017) wordt zelfs wel eens aangegrepen om de afname van het aantal insecten te verklaren en dan vooral die van de honingbij. De belangrijkste oorzaken van het verlies van vele insecten waren en zijn echter nog steeds vervuiling, het gebruik van bestrijdingsmiddelen, klimaatverandering en het verdwijnen van leefomgevingen.

Het begon in Zeezicht

In Utrecht komt veel samen. Soms Noord en Zuid. In dit geval troffen zo'n dertig jaar geleden Theo Dijkmans en Liesbeth Dallinga elkaar voor het eerst in Zeezicht. Een café (tegenwoordig Florin) met landelijke bekendheid, aan de Nobelstraat. Theo komt uit Brabant, in 1957 in Luiksgestel geboren om precies te zijn en Liesbeth uit Groningen. Ze werd geboren in de stad en groeide daar en in Eelde op. Ze wonen nu in Oudwijk en hebben een zoon in Amsterdam.

Sinds een jaar of drie zijn beiden enthousiast vrijwilliger bij Park Bloeyendael. Op de meeste vrijwilligersdagen zijn ze er bij. Liesbeth verzorgt daarnaast, samen met Hans Kramer, het interieur van Bloeyendael Binnen.

Liesbeth volgde in Groningen de opleiding tot verpleegkundige. Ze wilde daarna graag 'de wijk in'. Dat kon met

een vervolgopleiding. Helaas waren de vooruitzichten op het werk dat ze ambieerde destijds slecht. Daarom ging ze een jaar wonen en werken in Zwitserland. Na terugkomst de draad weer opgepakt en begon ze in Enschede met de opleiding Maatschappelijke Gezondheidszorg (MGZ). Met dit diploma op zak, er was nog steeds weinig vraag naar wijkverpleegkundigen, vond ze toch emplooi in Leiden en later in Zoetermeer. Eind vorige eeuw trok ze naar Utrecht om daar 'in de wijk' te gaan werken. Ze stapte over naar de jeugdgezondheidszorg en volgt ook nog enige tijd de lerarenopleiding. En ze gaf les op een ROC, maar de grootschaligheid van dat instituut beviel haar slecht.

In het vakblad voor wijkverpleegkundigen viel haar oog op een advertentie waar een praktijkondersteuner bij een huisartsenpraktijk werd gevraagd. Een nieuwe ontwikkeling. Ze solliciteerde, met succes. Liesbeth heeft de laatste 15 jaar van haar carrière bij verschillende huisartspraktijken in de stad gewerkt. Vanaf 2010 bij praktijk *De Reiger* en *Aletta*. Sinds 2023 is ze gepensioneerd.

Uit hun levensloop blijkt dat deze vrijwilligers graag tussen, met en er voor de mensen willen zijn. Theo was zijn arbeidzame leven vooral actief in de jeugdhulpverlening. Hij begon met een opleiding aan de Mikojel in Baarn, een sociale academie. Hij koos voor de stu-

dierichting sociaal cultureel werk. Zijn eerste baan was op het scholeninternaat *Katwijk De Breul*, destijds een kostschool gesticht door de Jezuïeten, in Zeist. Theo was één van de groepsbegeleiders.

Toen zijn eenjarig contract afliep moest hij in (vervangende) dienst. Hij werd geplaatst op de lerarenopleiding, de SOL, aan de Archimedeslaan, als ondersteunend cultureel werker voor studentenactiviteiten, exposities en pauzeprogramma's.

Er volgde een periode als groepsleider op een jeugdinternaat in Alphen aan de Rijn. Later in een Boddaertcentrum in Utrecht. Theo wilde zijn leidinggevende capaciteiten verder ontwikkelen in de jeugdzorg. In deeltijd volgde hij de HBO opleiding Personeel en Arbeid in Utrecht. Daarnaast leidde hij een kinderdagverblijf in Amsterdam. Zijn verdere carrière was hij actief in het personeelswerk. In Utrecht bij Meerwijk, jeugdhulpverlening, onder de paraplu van Stichting De Opbouw. Na het verleggen van de financiering van Rijk naar Gemeente werd het onrustig in zijn sector. Na een reorganisatie kwam hij bij Trajectum, jeugdhulpverlening in Zeist terecht. Uiteindelijk werd hij, zoals veel van zijn collega's, vermalen in een stroom van veranderingen en reorganisaties, hij eindigde in de ww. Niet de mooiste tijd van zijn leven. Het (vervroegd) pensioen was daarom een opluchting.

Bloeyendael kwam door Liesbeth in hun leven. Ze wandelen er graag en zijn erg in de natuur geïnteresseerd. Vroeger hield Liesbeth een herbarium bij. Ze bezocht een open dag en hoorde van de vrijwilligersdagen. Theo had er ook wel zin in en ging met haar mee. Hij geniet van het buiten zijn en werken, en prijst de organisatie van de werkzaamheden. Ze voelen zich verbonden met de natuur en zijn onder de indruk van de kennis die sommige vrijwilligers van de vogels en de planten hebben. Iedere lunch bij een vrijwilligersdag begint met soep. Volgens Theo zijn Brabanders gek op soep. Ook al een reden om steeds weer te komen.

Als gepensioneerden blijven ze sociaal betrokken. Liesbeth als taalvrijwilliger, ze werkt in een wereldwinkel en is gids bij *Dom Under*. En ze zingt bij *Domti-Dom*. Theo is actief bij het vluchtelingenwerk als arbeidscoach. Hij rijdt toertochten op zijn racefiets. Maar het meeste plezier beleeft hij toch met zijn beatband *The Handicaps* waar hij ooit zanger was en die weer bij elkaar is. Deze viermansformatie trad op in de Utrechtse scene in de werfkelders, maar ook daar buiten, tot aan Middelburg toe. Nu repeteren ze weer in de (bijna) oude samenstelling en bouwen aan nieuw repertoire, waar Theo een deel van schrijft.

Jan Heijmans

Leuke dagen in de Heemtuin

Ook deze keer twee verrassende en vooral tegengestelde open-heemtuin-avonturen. Op dinsdagen is de aanloop meestal bescheiden. Dit keer in september niet: 40 tot 50 bezoekers kwamen groepsgewijs de heemtuin binnen wandelen en wilden zoveel mogelijk informatie in zo kort mogelijke tijd. Op zondagen is de belangstelling meestal groter. Dit keer in september niet: slechts 10 bezoekers.

Nog een tegenstelling

Op dinsdag werd het reuzegrote nest van hoornaars ontdekt. Zij bleken de steenuilenkast niet alleen te hebben gekraakt, maar ook fors uitgebreid. Het nest zat op veilige hoogte zodat niemand gestoken werd. Er was grote belangstelling voor! Op zondag ging het om kleiner spul: het eikendopzwammetje (2 mm groot) en op een eikenblad gallen van plaatjesgalwespen en knoopjesgalwespen. De inlandse eik is gastheer voor ruim 450 insectensoorten. De eik is kampioen biodiversiteit. Galwespen leggen eitjes in blad, steel of vrucht. Met hulp van eikenmateriaal maken ze dan een mooi omhulseltje: de 'gal'. Er zijn veel verschillende soorten galwespen, dus ook verschillende soorten gallen: sommige kun je met een loepje bekijken, andere zie je zó (de aardappelgal is bijvoorbeeld zo groot als een aardappel, de knikkergal zo

groot en rond als een knikker). De eik waar het houthok voor staat zit vol met platte bladgallen en heeft daar geen last van! Zondagse bezoekers zijn meestal wat honkvaster en stellen voorgeschotelde natuur meer op prijs dan zelf op ontdekking te gaan. Ik had dus een mooi educatief bordje gevuld klaar staan. De bessen uit het vogelvoedselbos-hoekje deden het goed. Zo ook de prachtig ingepakte zaden van de gele lis. En natuurlijk het eikendopje met minizwammetjes (tussen de oranje rozebottel en de blauwe sleedoorn). Als je goed kijkt zie je dat de eikelboorder ook actief is geweest.

Al met al waren het ook in september weer twee leuke open dagen in de heemtuin.

Titia Kan

Zusterparken

Samen werken aan meer groen in en om de stad. 'Soms trek je samen op om iets groters te bereiken, omdat je samen meer opvalt en sterker bent'. De Zusterparken is een netwerk-initiatief van Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. Op hun website (np-utrechtseheuvelrug.nl/zusterparken) lezen we:

'De regio Utrecht groeit snel. In de steden rondom het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (NPUH) wonen steeds meer mensen. Groen verdwijnt en er is minder ruimte voor rust, planten en dieren. De natuur in en rond de stad komt daardoor in de verdrinking.

Om dat te veranderen, werkt het Nationaal Park samen met inwoners uit de stad. Lokale, groene bewonersinitiatieven kunnen Zusterpark worden en zo samen met NPUH zorgen voor meer groen in hun eigen wijk, waarmee ze ook weer bijdragen aan het beschermen van het grotere natuurgebied. Samen brengen we stad en natuur dichterbij elkaar.'

Op 5 september bezocht een groep mensen in het kader van de zogenaamde Parkmakersparade ons park. Eén keer per jaar wordt zo'n parade georganiseerd waarbij de 'parkmakers' bij elkaars (Zuster)park (in spe) op bezoek gaan. Organisator was

Marit Overbeek van Zusterpark Nieuw Rotsoord. Deelnemers zijn vertegenwoordigers van allerlei stadsinitiatieven, zoals de Tuinen van Tolsteeg, maar ook mensen van het Nationaal Park zelf, Staatsbosbeheer, gemeente en provincie Utrecht. De groep bestond uit ongeveer 30 deelnemers, de helft ervan kwam naar Bloeyendael, de andere helft ging naar ATV Stadion. Andere Zusterparken die op die dag werden aangedaan waren Tuinen van Tolsteeg, Tuindersvereniging Abstede, Noordse Park (niet te verwarren met Noorderpark) en Koningshof.

Een hevige langdurige regenbui gedurende het bezoek van vijf kwartier maakte dat de bijeenkomst voornamelijk in het paviljoen plaatsvond. De deelnemers bleken allemaal veel ervaring te hebben met het creëren en beheren van (stads)groen en met de samenwerking met de gemeentelijke diensten, en er werden veel vragen gesteld. De aanplantactie in samenwerking met 'Meer bomen nu' kon op veel bijval rekenen.

ATV Stadion is op 27 september officieel Zusterpark geworden. Bedoeling is dat Bloeyendael binnenkort ook Zusterpark en daarmee symbolisch een extra klein stukje Nationaal Park in de stad wordt.

Nora de Groen

Op bezoek bij de burens: **Napata**

'Met elk gerecht willen we een eerbetoon brengen aan de rijke cultuur van Nubisch Soedan'

Abdelrahman en Ranya Adam heten me welkom in hun gezellige restaurant Napata dat ze zo'n drie jaar geleden openden in de 'Graduate Space' aan de Euclideslaan 60. De naam betekent 'plantje' zowel in Arabisch als in Nubisch, de twee talen in de regio in Soedan waar ze vandaan komen.

Abdel zag zich in 2014 - nadat hij ruim een jaar omwille van zijn werk als journalist gevangen had gezeten - gedwongen om te vluchten. Zijn vrouw, kunstenares Ranya, reisde hem een paar jaar later achterna en met hun drie kinderen wonen ze nu in Driebergen. Aanvankelijk hadden ze een cateringbedrijf en importeerden ze Soedanese producten als hibiscus, baobabfruit, Arabische gom, sesamzaad en frankincense (wierookolie). Tijdens de coronatijd vielen deze activiteiten helemaal stil. Ze ontdekten dat beneden in het gebouw een ruimte vrij was gekomen en besloten om de kookkunsten van Ranya beter tot hun recht te laten

komen in een restaurant. Cateren doen ze ook nog steeds: dat deden ze ook voor de vrijwilligers tijdens de jaarlijkse vrijwilligersdag in 2025. Napata is voornog het enige Soedanese restaurant in Nederland. Voor de openingstijden zie www.napatarestaurant.com.

In Nederland is de bekendheid met Soedan niet zo groot: sommigen weten niet dat er zich op dit moment de grootste humanitaire ramp ter wereld voltrekt. Abdel vertelt er bezorgd maar bezeten over en probeert de complexe problematiek samen te vatten. Naast het bereiden van hun traditionele gerechten blijven ze ook betrokken bij hun geboorteland door geregeld culturele evenementen te organiseren en de opbrengsten ervan voor Soedan te bestemmen.

Nederland is voor hen vooral mooi omdat de mensen er mooi zijn. Alleen die kou, daar wennen ze maar moeilijk aan...

Nora de Groen

Park Bloeyendael: 50 jaar jong en springlevend! In 2026 bestaat het park 50 jaar (en de Stichting 35 jaar)

Voor de Stichting aanleiding om de publiciteit te zoeken en Bloeyendael te promoten als een trots al 50 jaar bestaand park. Maar we presenteren het vooral als een, óók voor de komende 50 jaar, uniek NATUURpark dat volgens hedendaagse ecologische principes wordt beheerd, en dat door het werk van de vele vrijwilligers, de steun van veel donateurs en met haar vele bezoekers een zeer waardevol onderdeel van het 'Utrechts Groen' voor de Utrechters blijft.

Hoe we dat gaan vormgeven tekent zich al enigszins af: we zoeken de publiciteit via gedrukte en digitale edities van DUIC en Podium Oost, via social media en RTV Utrecht, naast ons bulletin en onze website. De activiteiten die we jaar in jaar uit aanbieden, zoals excursies, open zondagen en dinsdagmiddagen zullen in het teken van het jubileum staan. En we werken toe naar een feestelijke slotbijeenkomst aan het begin van de herfst.

Een aantal vrijwilligers en donateurs

hebben al hun welkome medewerking toegezegd bij de voorbereidingen en uitvoering.

Er is het nodige werk te verzetten en we roepen u als lezer op om u ook aan te melden als u een bijdrage wilt leveren op bij voorbeeld het gebied van publiciteit, historische kennis van het park, ideeën voor het toekomstige behoud van het park, of door het inzetten van uw netwerk,...

Als u kunt en wilt bijdragen meld u dan aan via communicatie@bloeyendael.nl

50 jaar

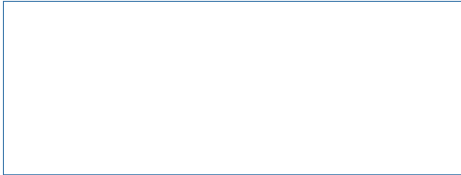
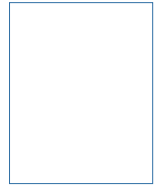

Natuurpark
Bloeyendael

ACTIVITEIT	DATUM	TIJD
Bladharken	Zaterdag 1 november	10.00 – 16.00
Bladharken	Zaterdag 15 november	10.00 – 16.00

Natuurpark
Bloeyendael

Gewone vierbes

Stichting Bloeyendael
Archimedeslaan 1
3584 BA Utrecht
www.bloeyendael.nl
NL74 INGB 0003 4466 50
Tel. 06 4500 5700